

Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur og medier

Av Helge Ridderstrøm (førsteamanuensis ved OsloMet – storbyuniversitetet)

Sist oppdatert 08.12.20

Boktittel

Inkluderer hovedtittel og eventuell undertittel. Boktitler er en type paratekst (tekster til og rundt hovedteksten).

En boktittel har tre primære funksjoner: identifikasjon (av ett bestemt verk med opphavsrettigheter), indikasjon på hva som er innholdet, og forførelse av potensielle lesere (Gérard Genette gjengitt fra Brisset 2012 s. 117). Genette påpeker også at tittelen ofte fungerer som en sjangerkontrakt, altså at den gir en tydelig indikasjon på hvilken sjanger verket tilhører og dermed hvordan det kan/bør leses.

En tittel bidrar til å gjøre en bok sin “livssyklus” relativt stabil, fordi tittelen ikke endrer seg (Schütz 2010 s. 347) og dermed lett lar seg identifisere på tvers av nye opplag, nye versjoner, barnebokadaptasjoner osv.

“Ein boktittel, skriv Theodor W. Adorno, er “verkets mikrokosmos”. I ekstremt konsentrert form samlar ein god tittel i seg det viktigaste i teksten. Tittelen er både det første og det siste vi les, og forståinga vår av tittelen – særleg om den er god – forandrar og utvidar seg under lesinga.” (Jakob Lothe i *Morgenbladet* 27. juni–3. juli 2008 s. 36)

Tittelen bidrar til å gi boka “individualitet” (Schütz 2010 s. 347).

“In the early twelfth century, in his *Dialogus super auctores*, Conrad of Hirsau draws on the convention of etymological explication in order to describe how the *titulus* should function: ‘[t]he title (*titulus*) is derived from a certain Titan and is so called for reasons of similarity. It is a brief indication of the work to follow.’ In its illuminating capacity, Conrad’s description of the *titulus*, which draws on Servius who believes that ‘the term *titulus* [...] comes from Titan, that is, the sun’, seems to correspond with the contemporary notion of the title as an interpretive key to the content of the text; his immediate elaboration, where he declares that ‘[t]he difference between a prologue and a title is that the title briefly indicates the author and his subject matter’, casts the previous assertion in a slightly different light. The *titulus* here, and elsewhere, appears to be something other (indeed something more) than the ‘title’ to which it is regularly translated. It is not so much the name of the work as a description of its circumstances.” (Victoria Louise Gibbons i

avhandlingen *Towards a Poetics of Titles: The Prehistory* (2010); her sitert fra <https://orca.cf.ac.uk/55479/1/U516664.pdf>; lesedato 26.05.17)

“Bøkene i middelalderen hadde sjelden tittel på ryggen. Håndskriftene ble oppbevart liggende, senere ble de stilt opp med forsnittet ut. Tittelen ble ofte skrevet på en løs papir- eller pergamentstrimmel som stakk ut fra bokas blad. Først i begynnelsen av 1700-tallet begynte man å prege ryggtitler i gull, eller man skrev dem i tusj på pergamentsidene. Tekstene på bokryggen skal, hvis den plasseres langsetter, stå ovenfra og nedover. Det er fordi den skal leses “riktig vei” når boka ligger med forsiden opp. [...] Tyskerne plasserte teksten nedenfra og oppover. Hvis boka er tykkere enn én cicero (5 millimeter), skal den ha rygg-tittel. Ved tverrstilt tittel (vannrett) bør ryggen være minst 15-20 millimeter.” (Nystuen m.fl. 2008 s. 69)

I renessansen og framover hadde noen bøker svært lange titler. “Folkboken om *Fyra köpmän i främmande land* (i Sverige även tryckt som *Äktenskapskärleks ärekrona*) [...] har i en svensk utgåva från 1689 följande fullständiga titel: *Een Skön och Lustig Historia, Om fyra Kiöpmän som reste vthi fremmandeland, och kommo til Gäst en gång vthi ett Härberge, och ibland annan lustigheet begynte the at Skiämta något om sina Hustrur som the hwar vthi sin Stadh hemma hade, och der igenom blef emellan twänne vtfäst Wadh, Hwarföre den som besweken blef, wille låta Lijfwet affhända sin egen Hustru, Men bleff dock vnderligen bewarat, och vnkam honom owiterligen vthi främmande Land, där hon bekände sigh wara Mansperson, och kom til stoor ähra och myndigheet at hon bleff en förste och Regent öfwer et Konungarijke, och fick omsider sin oförrätt hämna låta, och kom til sin Man igen med frögdh och glädie.* Redan genom att läsa titeln får vi i ganska precisa ordalag reda på berättelsens handling och oppløsning.” (Wingård 2014)

Den engelske forfatteren Daniel Defoes kjente roman fra 1719 hadde opprinnelig tittelen *The Life and Strange Surprizing Adventures of Robinson Crusoe, Of York, Mariner: Who lived Eight and Twenty Years, all alone in an un-inhabited Island on the Coast of America, near the Mouth of the Great River of Oroonoke; Having been cast on Shore by Shipwreck, wherein all the Men perished but himself. With An Account how he was at last as strangely deliver'd by Pyrates.* Her fungerer tittelen som et kort sammendrag av handlingen. Tilsvarende skrev engelskmannen Henry Fielding en historie i 1746 med tittelen *The Female Husband or the Surprising History of Mrs Mary alias Mr George Hamilton, who was convicted of having married a young woman of Wells and lived with her as her husband, taken from her own mouth since her confinement.* Et annet eksempel på en lang tittel er amerikanske Louisa Johnsons *Every lady her own flower gardener; containing simple and practical directions for cultivating plants and flowers, in the northern and southern states; also Flora's revealings, and hints for the management of flowers in rooms, &c., with brief botanical descriptions of plants and flowers; the whole in plain and simple language, expressly calculated for popular use* (1839).

“Conventionally, eighteenth-century novels used proper names as titles, and the named character held centre stage throughout the novel.” (Price 1973 s. 22)

“[E]n af titelbladets funktioner i det tidlige 1700-tals bogmarked var at hænge uden for boghandlere (og rundt om i London) som reklame for nyudgivne bøger. Af samme grund nævnes forlægger-boghandleren med navn og adresse.” (Nexø 2007)

“Titology might be the new academic name for the critical study of titles, but it is by no means a new discipline. [...] By placing modern titology in the context of its wider critical history it becomes apparent that what the majority of later titological discussions, from the eighteenth century to the present day, have in common is a tacit, unquestioning acceptance of the title as a necessary, integral, and even natural (para)textual component. [...] the title appearing, in most of its modern glory – that is designative, descriptive, autonomous, brief, prior, promotional, authoritative, authorial, compulsory, integral – at some date in the sixteenth century [...] expectations of where titles should be, ideas about what positions they should occupy in or in relation to texts, were often reinforced by the ways in which printed books started to be organized and assembled. Richard Sharpe offers a possible reason for this in his book on medieval Latin *tituli* in which he asserts that ‘print in many instances stabilized the basic coordinates of author and title.’ [...] Titological criticism now considers the title to be a compulsory textual precursor: it appears before texts in terms of both space and time.” (Victoria Louise Gibbons i <https://orca.cf.ac.uk/55479/1/U516664.pdf>; lesedato 31.05.17)

“The title-page, as it takes shape in the early modern period, embodies this doubled sense of priority, as it is ‘brought literally to the forefront’ of printed books and begins to acquire increasingly authoritative roles: at first a descriptive and/or identificatory function, later a commercial one, and eventually a legal, authoritative status. [...] Discussing the title of his novel *The Name of the Rose* in 1984, Umberto Eco laments that ‘[a] title is, unfortunately, in itself a key to interpretation.’ In the same year, in an article aiming to define and typologize the title, John Fisher emphatically maintains that ‘[t]he unique purpose of titling is hermeneutical: titles are names which function as guides to interpretation.’ [...] In 1987, responding to Fisher’s article of 1984, [Hazard] Adams questions the simplicity of the metaphor, pointing out that titles are not always ‘merely guides to interpretation’, that they are ‘often interpretations’ themselves, and goes on to recommend that ‘it is best to abandon the metaphor of a guide’ altogether. The title’s prescriptive (para)textual role does not just endure but inflates in later titological studies, where it transforms, for Michael Seidel and Colin Symes, into the ‘manual’, ‘program’ and ‘conceptual schema’ against and according to which a work may, and indeed should, be read.” (Victoria Louise Gibbons i <https://orca.cf.ac.uk/55479/1/U516664.pdf>; lesedato 31.05.17)

“Whether the title aids interpretation, is an interpretation, or is vital to interpretation, its links with the text are an assumed constant. In order for these

readings of and/or guides to reading the text to be authoritative they must originate with the author, in fact various titologists, including Adams and Jerrold Levinson, have deemed the author's title to be the only 'true', 'bonafide', 'proper' one; thus, the title's connections with the author are similarly endorsed. While the title as an author-derived guide to a work is not quite born of print, the idea is certainly borne out and perpetuated by the layout that print confers (and by the title-page specifically). [...] the links that titological theory forges between titles, texts and authors, and the historical justification it provides for these connections, advances the (distinctly modern) idea of the literary work as self-contained, coherent, and recognizably whole. The title is thus confirmed as an essential component of complete literary works, and, as an intrinsic element of their creation, production, transmission, and reception [...] Once the title can be considered an integral part of the whole work, it becomes indivisible – in physical, referential, conceptual, and legal terms – from it. [...] accounts that conceive the title as synecdoche, where it is the part that represents the whole” (Victoria Louise Gibbons i <https://orca.cf.ac.uk/55479/1/U516664.pdf>; lesedato 31.05.17).

Bøker utgitt uten tittel har ofte blitt referert til og noen ganger oppkalt etter de første ordene i boka. Et av Snorre Sturlassons kongesagaverk blir navngitt fra de første ordene i innledningen – “Kringla heimsins” betyr “Den runde jordskiva” (“Den runde jordskiva som menneska bur på, skjer det mange viker inn i. Store hav går frå den ytre sjøen inn i landa.”). Boka kalles *Heimskringla*.

Noen titler antyder tekstenes lengde. Det gjelder f.eks. Jonathan Cullers bok *Literary Theory: A Very Short Introduction* (2000) og Sue Tompkins' *Aspects in Astrology: A Comprehensive Guide to Interpretation* (2001).

“We must not write to the utter neglect of our title; and a fair author should have the literary piety of ever-having “the fear of his title-page before his eyes.” ” (Isaac D'Israeli sitert fra <https://orca.cf.ac.uk/55479/1/U516664.pdf>; lesedato 31.05.17)

Den engelske forfatteren Charles Dickens ga i 1853 ut romanen *Bleak House*. “In a novel pervaded by irony, the title *Bleak House* itself is surely a parody of the major English event of 1851, the Great Exhibition: the grim reality beneath the materialistic complacency, the boasted ‘commerce of all nations’.” (Storey 1987 s. 2)

Den britiske forfatteren William Makepeace Thackeray skrev i årene 1847-48 romanen *Vanity Fair: Pen and Pencil Sketches of English Society*. “What of the title itself? ‘Vanity Fair’ was a brilliant choice, as Thackeray realized; it came to him in the middle of the night and, he said, ‘I jumped out of bed and ran three times round my room, uttering as I went, “Vanity Fair, Vanity Fair, Vanity Fair” ’. [...] ‘Vanity Fair’ was just the sort of generalizing title needed to underline the predominantly social focus of the ‘Novel without a Hero’, while at the same time tapping the moral associations of the great Puritan classic from which it comes,

[John Bunyans] *The Pilgrim's Progress* [1678 og 1684]. Thackeray's first readers were more intimate with Bunyan than most of us are likely to be today, so it may be helpful to see what Vanity Fair meant in its original context. Here is Bunyan's description of the Fair: "Almost five thousand years ago, there were Pilgrims walking to the Celestial City, as these two honest persons are; and *Beelzebub*, *Apollyon*, and *Legion*, with their Companions, perceiving by the path that the Pilgrims made that their way to the City lay through *this Town of Vanity*, they contrived here to set up a Fair; a Fair wherein should be sold of *all sorts of Vanity*, and that it should last all the year long. Therefore at *this Fair* are all such Merchandize sold, as Houses, Lands, Trades, Places, Honours, Preferments, Titles, Countries, Kingdoms, Lusts, Pleasures, and Delights of all sorts, as Whores, Bawds, Wives, Husbands, Children, Masters, Servants, Lives, Blood, Bodies, Souls, Silver, Gold, Pearls, Precious Stones, and what not." [...] To quote again from *The Pilgrim's Progress*: 'Now, as I said, the way to the Celestial City lyes just thorow *this Town*, where this lusty Fair is kept; and he that will go to the City, and yet not go thorow this Town, must needs *go out of the World*' (p. 89). For Thackeray, as for Bunyan, Vanity Fair is inescapable; one cannot live in the world and not pass through it. [...] Vanity Fair *is* the world, and however much Thackeray's narrator may castigate its greed and hypocrisy and moral blindness, he can no more escape it than its inhabitants can." (Gilmour 1982 s. 8-10)

Det har blitt hevdet at boktitler som består av en fiktiv persons fornavn og etternavn, signaliserer et humanistisk livssyn, og titler med kun et fornavn signaliserer at vi skal bli intimt kjent med personen (Guise og Neuschäfer 1986 s. 112-113).

Titler gir informasjon, men ofte også spesielle hint. Den skotske forfatteren John Buchans roman *Mr Standfast* (1919) ble oversatt til tysk i 1980 med tittelen *Mister Standfast oder im Westen was Neues*, med en klar allusjon til tyskeren Erich Maria Remarques bestselgerroman *Im Westen nichts Neues* (1929) om 1. verdenskrig (Boltanski 2013 s. 241). *Dørstokken heme* (1945) "er tittelen på Prøysens bokdebut, og det høres ut som en trygg havn, men egentlig refererer det til den skjenselens terskel stugujinta må krysse når romansen med stallkaren eller odelsgutten har fått synlige konsekvenser, og hun "med beltelaus kåpe" blir nødt til å dra hjem til mor og far i skam." (*Klassekampens* bokmagasin 28. juni 2014 s. 5) "Arnhild Skre skrev boken *Hulda Garborg. Ein strateg*, og valgte tittelen delvis som en protest mot Rune Slagstad's utelatelse av hennes biografiobjekt, da han laget en kanon over norske nasjonsbyggere (*De nasjonale strateger*, 1998)." (*Morgenbladet* 19.–25. september 2014 s. 49)

Forleggerne i det tyske forlaget Ullstein hadde i perioden ca. 1910-1930 den innstillingen at forfattere ikke egnet seg til å lage titler som selger. Derfor var det vanlig at forlaget lagde titlene, etter prinsippet "De trengte ikke å si mye om innholdet, de skulle først og fremst skape nysgjerrighet" (Schütz 2010 s. 349).

Tyskeren Oswald Spenglers bok *Vestens undergang* (1918 og 1922) hadde en så fascinerende tittel at den alene bidro til at boka ble en bestselger, og ble trykt opp tallrike ganger (Schütz 2010 s. 290). Bokas hovedtittel var opprinnelig planlagt som en undertittel, men forleggeren C. H. Beck endret dette. Først etter denne endringen av tittelen ble boka en bestselger i Tyskland (Schütz 2010 s. 349).

Den østerrikske forfatteren Stefan Zweigs *Forvandlingens rus* er et romanfragment som ble utgitt i 1982, førti år etter forfatterens selvmord. Tittelen lagde utgiverne ved å bruke en formulering i manuset.

“Ernest Hemingway skal ha sagt, i et intervju med *The Paris Review*, at han reviderte slutten på sin roman *Farvel til våpnene* fra 1929 så mange som 39 ganger. Faktisk var det hele 47 ganger, og alle utkastene gis nå ut i en ny utgave av klassikeren. [...] En liste over alternative titler følger også med.” (*Morgenbladet* 13.–19. juli 2012 s. 35)

Tittelen i Tormod Hauglands tekstsamling *Orm, ugla og and: prosa obskura* (2008) inneholder de tre dyrenavnene i forfatterens for- og etternavn: *Tormod Haugland*.

I 1978 ble det etablert en engelskspråklig litteraturpris for den merkeligste boktittelen, Diagram Prize. “The Diagram Prize is awarded each year for the oddest book title. Almost all the winning titles prompt universal amazement that the reading public would want to buy such a book. Amongst the titles that didn’t win are some other stunning candidates: *The Aesthetics of the Japanese Lunchbox*, *Best Bike Rides in the Mid-Atlantic*, *Bird Watching for Cats*, and *Children are Wet Cement*. Below is the list of winning titles – with added notes of explanation if required.

1978 Proceedings of the Second International Workshop on Nude Mice

Medical studies done using laboratory mice with inhibited immune systems

1979 The Madam as Entrepreneur: Career management in house prostitution

[...]

2004 Bombproof Your Horse

Full title: *Bombproof Your Horse: Teach your horse to be confident, obedient, and safe, no matter what you encounter*

2005 People Who Don’t Know They’re Dead: How they attach themselves to unsuspecting bystanders and what to do about it

Dead spirits who take up residence in bodies that do not belong to them

2006 The Stray Shopping Carts of Eastern North America: A guide to field identification

How to identify abandoned shopping carts”
(<http://www.insidebookpublishing.com/>; lesedato 22.04.15)

Titler faller noen ganger inn i et mønster som følges opp i følgende titler. Den amerikanske forfatteren Sue Grafton valgte litt tilfeldig *A is for Alibi* (1982) som tittel på sin første krimbok. Dette fulgte hun opp i en lang serie av boktitler:

B is for Burglar (1985)
C is for Corpse (1986)
D is for Deadbeat (1987)
E is for Evidence (1988)
F is for Fugitive (1989)
G is for Gumshoe (1990)
H is for Homicide (1991)
I is for Innocent (1992)
J is for Judgment (1993)
K is for Killer (1994)
L is for Lawless (1995)
M is for Malice (1996)
osv.

“Dette med tittel er ekstremt viktig for meg. Tittelen er flagget jeg seiler under. Kanskje selve seilet. Eller roret. De to, tre gangene jeg har kullseilt, har jeg begitt meg i vei uten å ha hatt tittelen klar på forhånd. Derfor er min politikk klar på dette feltet: Ha alltid tittelen klar før du skriver den første linjen.” (Ingvar Ambjørnsen sitert fra <http://www.forlagsliv.no/bokdamaatwork/2012/04/16/a-sette-en-tittel/>; lesedato 16.03.15)

“Hvor sterkt leserforventninger kan påvirke sjangeren [krim], i hvert fall innpakningen av sjangeren, ser man om man skulle dumpe innom den tyske hallen under bokmessa i Frankfurt. Satsingen på nordisk krim er påfallende. Men for tyskerne har begeistringen for nordisk krim og det nordiske landskapet gått opp i en høyere enhet. Resultatet er at bøkene ser ut som reiseguiden, og at for eksempel Johan Theorins stemningsfulle “Skumringstimen” rett og slett har fått tittelen “Öland”. Heldigvis er denne type leserforventning et regionalt fenomen.”
(*Dagbladet* 19. juli 2009 s. 49)

“Jonny Halberg, forfatter og kritiker i *Morgenbladet*. Utgir nå romanen *En norsk tragedie* (Kolon forlag) [2010]. [...] Tittelen spiller opp mot Theodore Dreisers *En amerikansk tragedie*. [...] Jeg synes også tittelen lyder godt i seg selv. Den er ambisiøs, og stilte krav til meg.” (*Morgenbladet* 19.–25. november 2010 s. 36)

Dag Solstads bok *Det uoppløselige episke element i Telemark i perioden 1591-1896* (2013) har en gåtefull tittel, og i et intervju ble forfatteren spurt: “- Hva betyr egentlig “det uoppløselige episke element”? - Nei, si det. Solstad kremter. - Det er ord jeg har funnet på. Men hva jeg legger i det? I en roman kan man fjerne det ene elementet etter det andre. Det psykologiske, det politiske. Tilbake står romanens essens. Det uoppløselige.” (*Dagbladets Magasinet* 2. november 2013 s. 16)

“Å velge tittel på en novellesamling må være vrient. Skal man velge en av novelletitlene? Eller finne en tittel som binder alle sammen? Og hva skulle i så fall det være?” (Erle Marie Sørheim i *Morgenbladet* 4.–10. januar 2008 s. 36)

“Boken *www.nowthatsfuckedup.com* [...] er oppkalt etter en nettside hvor amerikanske soldater stasjonert i Irak og Afghanistan kunne bytte krigsbilder mot pornografi. Månedene før nettsiden ble stengt i 2006, lastet [Thomas] Kvam ned deler av den, og presenterer nå et utvalg i bokform.” (*Morgenbladet* 20.–26. mai 2011 s. 34)

“[S]elve premisset for Frode Fanebusts bok *Krigshistorien*TM, er at det finnes en fasttømret fortelling om krigen som er varemerket og godkjent, men som viser seg å være gjennomført falsk og usann.” (Lasse Midttun i *Morgenbladet* 11.–17. desember 2009 s. 36)

Den kanadiske forfatteren John Glassco publiserte *The English Governess* i 1960, en pornografisk roman om en gutts forhold til sin guvernante. Boka ble utgitt i Frankrike, men ble etter hvert stoppet i sensuren. Boka ble deretter utgitt med en annen tittel – *Under the Birch: The Story of an English Governess* – for å villedde sensurmyndighetene.

Litteraturprofessor Eivind Tjønneland har skrevet om Karl Ove Knausgårds *Min kamp*-romanserie (2009-11): “Hvorfor da oppkalle denne romansyklusen etter Førerens hovedverk? Selvsagt for å vekke oppsikt, å provosere, for å “bryte tabuer” i sensasjonsøyemed. Tittelen er spekulativ.” (Eivind Tjønneland i *Morgenbladet* 2.–8. desember 2011 s. 48-49) “Da Knausgårds *Min kamp* i fjor ble utgitt i Tyskland ble romanen straks omdøpt til *Sterben*. Pressetalsmannen for forlaget Luchterhand sa til NRK at Mein Kampf som tittel “ville skapt kaos i Tyskland”.” (*Morgenbladet* 18.–24. november 2011 s. 24)

Den britiske forfatteren Ali Smith “er aktuell på norsk med romanen “På stedet mil”, en norsk gjendiktning av den umulige tittelen på engelsk, “There But For The”. - Uttrykket spiller på et kjent engelsk uttrykk, “There but for the grace of god, go I”. Det skal ha blitt sagt av en engelsk evangelist og martyr som het John Bradford tidlig på 1500-tallet. Han var fengslet og ventet på dødsstraffen. Når han så noen andre bli ført til skafottet, ytret han denne setningen, altså et uttrykk for lettelse over at det takket være guds nåde ikke var hans tur ennå. - Kom tittelen før

boka? - Ja, den gjorde det. Dessuten visste jeg at den skulle handle om en mann som satt alene i et rom. Jeg forestilte meg et Kafka-liknende opplegg, en historie om en mann som ble holdt innesperret uten å vite hvorfor. Men så tok det en helt annen retning.” (*Dagbladet* 17. april 2012 s. 52)

Den amerikanske forfatteren Norman Mailers bok *The Executioner's Song: A True Life Novel* (1979) ble oversatt til norsk i 2014. “Den norske oversettelsen har, i likhet med senere utgaver på engelsk, sløyfet undertittelen, sjangerbenevnelsen. Slikt gjøres stadig oftere, og det er synd, for benevnelsen har som regel forfatteren bestemt, og den er veiledende for bedømmelsen. [...] Tidligere i år oversatte jeg Melvilles kortroman “Billy Budd, sjømann”. [...] Jeg nølte litt da jeg skulle oversette originalens undertittel, ‘An Inside Narrative’. “En fortelling fra innsida”? Men fortelleren er hundre år på etterskudd i forhold til begivenhetene, står i høyeste grad på utsida. Jeg valgte en undertittel som er like åpen for tolkning som Melvilles egen: “En innsidefortelling”. På sitt beste og mest uregjerlige er undertitler og sjangerbenedelser til estetisk glede og berikelse i fortolkningen.” (Frode Johansen Riopelle i *Klassekampens* bokmagasin 15. november 2014 s. 15)

“Selv i disse ebok-tider fins det folk som kjemper for skikkelige bøker, jeg hadde nær sagt av kjøtt og blod. Boka “Bokryggpoesi” av Tiger Garté og Roger Pihl bærer undertittelen “Bli med og redd papirboka!” og har et forord av Tom Egeland [...] “Bokryggpoesi” er utenkelig uten perm og rygg. Fenomenet startet på nettsider i USA og har spredt seg til Norge. Poenget er at dersom man legger bøker i en bunke, vil titlene på ryggen kunne leses som et dikt, for eksempel: “Himmelens fange/Hjertet brenner/ Kollaps/Når tiden er inne, er det alltid for seint/Jeg nekter”, for å ta et tilfeldig utvalg av høstens boktitler [av henholdsvis Carlos Ruiz Zafón, Samuel Park, Jared Diamond, Helge Iberg og Per Petterson]. Boka “Bokryggpoesi” er resultatet av en folkelig bevegelse på en Facebookside, der bokentusiaster har levert inn sine forslag. En rekke av dem blir presentert på fotografier i denne fargerike boka, sammen med de som har kommet med forslagene. Boka inneholder også tekster og bilder av folk som leser.” (*Dagbladet* 30. november 2012 s. 64)

Vigdis Hjorth har fortalt i et intervju om et kjærlighetsforhold hun hadde til en gift mann: “På et tidspunkt sender mannen en bok til Hjorth i posten, og hun blir full av forventning. En pakke fra ham, så gøy, tenker hun. Inni pakka ligger en diktsamling av Göran Sonnevi, med den mindre oppløftende tittelen “Det omöjliga”. - Den er kjempefin, men den har jo den tittelen. Boka var utstyrt med en poetisk og fin dedikasjon fra den gifte mannen, men tittelen ga lesingen en bismak fra starten av.” (*Klassekampens* bokmagasin 15. februar 2014 s. 6)

“Nobelprisvinner i fysikk Leon Lederman skrev i 1993 en bok med tittelen *The God Particle*, eller “gudspartikkelen” på norsk, som omhandler en byggesten vi forventer at finnes i naturen, men ennå ikke har klart å se i eksperimenter. Boken skulle visstnok ha hett *The Goddamn Particle* (“Den fordømte partikkelen”), et spill på hvor vanskelig den har vært å finne, men dette ble for sterk kost for

forlaget. Gudspartikkelen var mediemessig mye bedre, og det ble stående – både som et populært navn på den såkalte Higgs-partikkelen, og som et bevis på fysikerens arroganse der de bruker retorikk som antyder at de kan “finne Gud” i et eksperiment.” (*Morgenbladet* 15.–21. mai 2009 s. 26-27)

Den skotske forfatteren Aminatta Forna kommer opprinnelig fra Sierra Leone. Hennes roman *Kjærlighetens egenartede hukommelse* kom på norsk 2011, og fikk norsk tittel fra en formulering i boka. “Som den slående norske tittelen viser, forøvrig langt bedre enn originaltittelen, “The Memory of Love”, handler boka også om kjærlighet, lidenskap, besettelse.” (Cathrine Krøger i *Dagbladet* 25. april 2011 s. 38)

Den amerikanske forfatteren Stephenie Meyer ga i 2005-08 ut en bokserie på fire fantasiromaner. *Twilight*-serien handler om vampyrer. Oversatt til tysk ble det i de oversatte boktitlene spilt på ordene “til” (tysk “bis”) og “bitt” (tysk “Biss”, altså vampyrbitt). På tysk fikk bøkene titlene *Bis(s) zum Morgengrauen*; *Bis(s) zur Mittagsstunde*; *Bis(s) zum Abendbrot*; *Bis(s) zum Ende der Nacht*.

“Research for the Orange Prize for Fiction found that, if knowledge of the author or book is excluded, the cover is the most important factor in whether readers would like to start reading a book. ‘The front cover/title is taken to be a strong indicator of the sort of fiction a book is and whether or not it might be of interest, and – very importantly – whether the book is intended to be a male or female read’ (Orange, 2000).” (Matthews og Moody 2007 s. 23)

“Det største temaet i bøkene verden er for tida populismen. Det velter ut bøker om det liberale demokratiets krise og fall. Hvis det skulle blitt stilt en diagnose ut ifra titlene på disse, ville en lege raskt konkludert med at pasienten befant seg på dødsleiet. Det bildet vi får, er at det liberale demokratiet, slik vi kjenner det her i Vesten, ikke kan reddes. I hvert fall etter bøker som “How Democracies Die” av Steven Levitsky og Daniel Ziblatt, “The Retreat of Western Liberalism” av Edwards Luce, “Am Sterbebett des Kapitalismus” av Wolfgang Streeck, “The Strange Death of Europe” av Douglas Murray, “The End of Europe” av James Kirchick, “After Europe” av Ivan Krastev eller “How Democracy Ends” av David Runciman. Ikke akkurat oppbyggelige titler i en usikker tid. Jeg hørte nylig Ivan Krastev fortelle at det var forlaget som ville ha den dramatiske tittelen, og hans originale hadde vært mer tvetydig. I boktitler blir ting satt på spissen. Det ligger ikke nok salg i ideen om at det kommer til å gå bra.” (Peter Nielsen i *Klassekampens* bokmagasin 23. juni 2018 s. 7)

“It’s hard to overstate the importance of picking the right title for your book. It is the handful of words people will use to make a split second decision [...] If hundreds of people keep picking the same title over and over, you know you’ve got a title that will catch people’s attention. This is about selling books. Selling books is hard. You’ve put a lot of work into your latest manuscript, now it’s time to give

it every chance to succeed. [...] Don't pick a title based on your feelings. You're too close to the project and will make an extremely biased decision. The only way to make a good decision is to get strangers' split-second, un-biased feedback.” (Tim Grahl i <http://outthinkgroup.com/tips/how-to-pick-the-perfect-book-title/>; lesedato 13.01.15)

Amerikaneren Jonathan Fields, forfatter av blant annet *Uncertainty: Turning Fear and Doubt into Fuel for Brilliance* (2011), skrev på sin nettside i 2013: “As most of you know, I'm working on my next book right now. And, I'm at the point with my publisher where we're working on the title. This is a really important decision with any book. [...] I'm a big believer in giving my tribe a voice and asking you guys – the people who might eventually be readers – what title most draws you in (plus, you guys have proven, a zillion times over in the comments, that you're way smarter than I am). So, last week, I shared a private survey with more than 20 title options, a variety of subtitles and more detailed information about the book with my private Creation Tribe (If you'd like to join and share in the journey more intimately as I bring this book to life, [click here](#)). From this, we culled it down to a Top 5 Title list. I have strong preferences but I'm not going to share them because I don't want to influence anyone, and, as I mentioned, because of the inside process at traditional publishers, the survey isn't dispositive...but I'd love your voices to carry as much weight as possible.” (<http://www.jonathanfields.com/book-title-survey/>; lesedato 16.01.15)

“Speaking from experience, it is often incredibly difficult to come up with a good title for a book. A buzzword we often use is ‘catchy’. But what makes for a catchy title? And what are the implications for other markets? Once you've decided on what you proudly think is the best book title anyone has ever come up with, your job is done. Or is it? Unfortunately, there's a chance that somewhere in the world there's a publisher who has acquired the translation rights for this great book with this even greater title. Then suddenly a brilliant translator informs them that a word for word translation won't work: maybe a word or expression doesn't exist in the target language, or the syntax is too different, or maybe it just wouldn't appeal to the target market which has different cultural values, tastes, and preferences. Now what? You have to come up with something that works!” (Cornelia Haase i <http://blog.oxforddictionaries.com/2014/01/book-titles-translation/>; lesedato 31.03.14)

“The non-book writing majority of our species has no idea how many different functions the title serves in the machinery of selling books. It will be used for any of:

- To convince someone to be interested in the book [...]
- The cover
- The Amazon listing
- Advertising, marketing and branding
- Any t-shirts, flyers or other promotional material

- In presentation slides
- The domain name [hvis det er en nettside om/til boka]
- In book reviews (and in the title of book review blog posts)
- The thing the author will say 5000 times in interviews, lectures, radio and TV appearances (should they be so lucky)
- As a one line bio on TV or for magazine articles
- As the brand name for other ventures (courses, conferences)
- The thing readers (hopefully) will say to their friends 5000 times

Each of these has slightly different requirements and you can't nail them all at the same time. Most are improved with brevity." (<http://scottberkun.com/2012/the-truth-about-picking-book-titles/>; lesedato 07.04.15)

Titler kan lure oss når det gjelder sjanger. Den britiske forfatteren Lawrence Norfolk ga i 1991 ut romanen *Lemprière's Dictionary*. Denne boka er underholdningslitteratur og handler om hendelser i forbindelse med publiseringen av engelskmannen John Lemprières ordbok om antikken i 1788.

Briten John Bagford oppsøkte på 1600-tallet en rekke bibliotek og skar i hemmelighet ut tittelsider som han skulle bruke til å skrive en historie om trykkekunsten. Tittelsidene ble av Bagford innbundet som bøker (Rehm 1991 s. 18).

Kolumnetitler er kapitteloverskrifter gjentatt øverst på hver side i en bok.

Alle artiklene og litteraturlista til hele leksikonet er tilgjengelig på <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>